

Ο Μετσοβίτης Νεομάρτυς Νικόλαος (Μιχαήλ Τρίτος, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.)

/ [Πεμπτουσία](#)

«Καρείς μοναχός εις την Ιεράν Μονήν Βαρλαάμ των Μετεώρων το έτος 1961, ιδιαιτέρως ευλαβούμαι τον νεομάρτυρα Νικόλαον, γενόμενος μάρτυς της χάριτός του εκφραζομένης δια της αρρήτου ευωδίας, η οποία εκχύνεται από της Τιμίας Κάρας Του, την οποίαν ηυτύχησα, μετά των άλλων συμμοναστών μου, να ανασύρω όπισθεν βιβλιοθήκης κατά γην κειμένην και εγκαταλελειμμένην, να περιποιηθώ και να τιμήσω».

(† Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος Χριστόδουλος)

Συμπληρώνονται φέτος τετρακόσια χρόνια από το επί της πυράς μαρτύριο του αγίου νεομάρτυρος Νικολάου του εκ Μετσόβου, που έγινε την 17η Μαΐου 1617 στην κεντρική Αγορά των Τρικάλων. Ο νεομάρτυς Νικόλαος Μπασδάνης ή Βλαχονικόλας ή Εξηνατρίχης, όπως αλλιώς ονομάζεται, γεννήθηκε στο Μέτσοβο της Ηπείρου από φτωχούς, αλλά πολύ πιστούς γονείς. Έζησε σε μία περίοδο

δύσκολη και ταραγμένη, αφού μετά την αποτυχία των επαναστατικών κινημάτων του Μητροπολίτου Τρίκκης Διονυσίου του Φιλοσόφου, οι διώξεις και οι πιέσεις των μουσουλμάνων κατά των χριστιανών είχαν φτάσει στο αποκορύφωμά τους.

Σε νεαρή ηλικία πήγε στα Τρίκαλα της Θεσσαλίας, όπου εργαζόταν σε τούρκικο αρτοποιείο. Ύστερα από λίγο χρονικό διάστημα οι Τούρκοι χρησιμοποιώντας τρομοκρατικές μεθόδους, τον ανάγκασαν να εξισλαμιστεί. Όταν όμως συνειδητοποίησε το μεγάλο αυτό χριστιανικό και εθνικό του ολίσθημα, επέστρεψε στο Μέτσοβο, όπου ζούσε χριστιανικά.

Η φτώχεια όμως και οι δύσκολες συνθήκες διαβίωσης τον ανάγκασαν να ξαναπάει στα Τρίκαλα για να πουλήσει δαδί. Εκεί έγινε αντιληπτός από κάποιον Τούρκο κουρέα, ο οποίος τον κατηγόρησε ότι πρόδωσε το Ισλάμ. Ο Νικόλαος, επειδή φοβήθηκε τις συνέπειες, έδωσε στον τούρκο κουρέα το φόρτωμα του δαδιού και δεσμεύθηκε να του φέρνει κάθε χρόνο από ένα φόρτωμα δαδί. Ύστερα από αυτή τη συμφωνία, ο τούρκος άφησε ελεύθερο το Νικόλαο.

Επιστρέφοντας στο Μέτσοβο, ο Νικόλαος έκανε αυστηρή αυτοκριτική και συνειδητοποίησε ότι οι συνεχείς αυτές πνευματικές πτώσεις και οι ένοχοι συμβιβασμοί δεν είναι γνωρίσματα των γνησίων μαθητών του Ιησού. Τότε πήρε τη μεγάλη απόφαση να μην ξανασυμβιβασθεί σε θέματα πίστεως και αν χρειαστεί, να θυσιάσει και αυτήν ακόμη τη ζωή του για την αγάπη του Χριστού.

«Αυτές οι μεταπτώσεις, όσο απλές και αν φαίνονται, είναι ωστόσο αρκετά δραματικές και παρουσιάζουν τον ψυχογραφικό πίνακα ενός ανθρώπου, που πορεύεται από την ομιχλώδη ατμόσφαιρα προς το φως. Στην περίπτωση του Νικολάου παρακολουθούμε τη διαλεκτική πορεία μιας ψυχής, που ανακαλύπτει κλιμακωτά τον εαυτό της. Γι' αυτό και συγκινεί ιδιαίτερα τις αδύνατες, ασθενικές ψυχές μας. Είναι μια μορφή, που ζητάει τον Ευρυπίδη της Ορθοδοξίας».

Με την ευχή του πνευματικού του πήγε για άλλη μια φορά στα Τρίκαλα για να δώσει όμως τώρα «την καλήν μαρτυρίαν Ιησού Χριστού». Εκεί τον αντιλαμβάνεται ο Τούρκος κουρέας, ο οποίος εκνευρισμένος τον ρωτάει για το δαδί που του είχε υποσχεθεί. Στην αρνητική απάντηση του Νικολάου, ο κουρέας τον καταγγέλλει στις τουρκικές αρχές για αλλαξοπιστία. Στις ερωτήσεις και απειλές των Τούρκων δικαστών ο Νικόλαος απαντάει: «Χριστιανός εγεννήθην, Χριστιανός είμαι και Χριστιανός θέλω να αποθάνω». Ακολουθούν άγριοι ξυλοδαρμοί, σκόπιμη στέρηση της τροφής και του νερού, σαδιστικές και απάνθρωπες ενέργειες. Τέλος με εντολή τους ανάβεται μεγάλη πυρκαϊά στην κεντρική αγορά των Τρικάλων, πάνω στην οποία με μανία και πάθος ρίχνουν τον Νικόλαο. Ο άγιος με θαυμαστή γαλήνη και ηρεμία αντιμετώπισε το μαρτύριο, δοξολογώντας τον Χριστό, γιατί αξιώθηκε να

θανατωθεί για την αγάπη Του. Έτσι την 17η Μαΐου 1617 ο νεομάρτυς Νικόλαος παρέδωσε την αγιασμένη του ψυχή στον Αρχηγό της ζωής και του θανάτου.

Η κάρα του, που σώθηκε με τρόπο θαυμαστό, φυλάγεται σήμερα στην Ιερά Μονή Βαρλαάμ των Μετεώρων, ευωδιάζουσα και θαυματουργούσα. Εκτός από την αγία κάρα σώζονται τεμάχια των χεριών του αγίου στην Ιερά Μονή Ελεούσης Ιωαννίνων και στον Ιερό Ναό αγίου Νικολάου Σκαμνελίου Ιωαννίνων, καθώς και δόντι του στην Ιερά Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Μετσόβου.

Η συνείδηση της Εκκλησίας πολύ νωρίς αναγνώρισε ως άγιο τον εκ Μετσόβου νεομάρτυρα Νικόλαο. Έκφραση αυτής της συνειδήσεως αποτελούν οι γραφικότεροι ναοί, που είναι αφιερωμένοι στο όνομά του, με αποκορύφωμα τον μεγαλοπρεπή ναό στην είσοδο της πόλεως των Τρικάλων, οι υπέροχες τοιχογραφίες και φορητές εικόνες που βρίσκονται σε διάφορους ναούς και μοναστήρια της πατρίδος μας, οι λυρικότατες ασματικές ακολουθίες του Νικολάου Κύρκου η Τζαρτζούλη και του Γερασίμου Μικραγιαννανίτου, που συντέθηκαν προς τιμήν του νεομάρτυρος, καθώς και οι λατρευτικές εκδηλώσεις που γίνονται την ημέρα της γιορτής του σε διάφορα μέρη της Ελλάδος.

Η κατάταξη του νεομάρτυρος Νικολάου στο Ορθόδοξο αγιολόγιο έγινε την 28η Νοεμβρίου 1988 με πατριαρχική και συνοδική πράξη, ύστερα από εισήγηση του Μητροπολίτου Τρίκκης και Σταγών κ.κ. Αλεξίου. Στην με ημερομηνία 19 Οκτωβρίου 1982 επιστολή του προς την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος ο Σεβασμιώτατος κ. Αλέξιος τονίζει μεταξύ άλλων: «... Αι προσαγόμεναι αποδείξεις πείθουν αβιάστως, ότι ούτος έχει καταταγή ήδη εις την χορείαν των Νεομαρτύρων της Μητρός Εκκλησίας. Οι υφιστάμενοι Ιεροί Ναοί οι ανεγερθέντες επ' ονόματί του, η πλειάς των θαυμάτων, αι αγιογραφίαι, αι ασματικά ακολουθία, η εξαίρετος ευωδία της Αγίας Κάρας Του, ως και τα περί αυτού ποικίλα δημοσιεύματα, αποδεικνύουν αβιάστως, ότι ούτος έχει επιβληθεί ως άγιος εις την συνείδησιν του χριστεπωνύμου πληρώματος».

Για την εποχή μας, μια εποχή αποπροσανατολισμένη πνευματικά, ο νεομάρτυς Νικόλαος αποτελεί ένα μέτρο αγωνιστικότητας και συνέπειας στις αρχές. Μας μεταγγίζει το υψηλό φρόνημα του χριστιανικού ηρωισμού και το μεγαλειώδες πάθος της θυσίας για τα μεγάλα ιδανικά της ζωής. Μας υπενθυμίζει ότι η αυθεντική χριστιανική ζωή είναι μία συνεχής προσπάθεια και ένας αδιάκοπος αγώνας χωρίς συμβιβασμούς και υποχωρήσεις. Μας δείχνει, τέλος, το σωστό προσανατολισμό της ζωής, που δεν είναι ούτε ιδέες, ούτε πράγματα, ούτε καταστάσεις, αλλά μονάχα ο Χριστός. Μονάχα Αυτός μπορεί να μας ελευθερώσει από τους εφιάλτες των οριακών καταστάσεων της ζωής, να γεμίσει το εσωτερικό μας ανικανοποίητο και να μας δώσει τη δυνατότητα να απομυθοποιήσουμε το

παράλογο του πόνου και του θανάτου και να κερδίσουμε την αθανασία.

Σημ.: Στο Μέτσοβο τελέσθηκαν πολλές εορταστικές εκδηλώσεις για τα 400 χρόνια από το μαρτύριο του νεομάρτυρος Νικολάου. Έτσι, στις 6:30 μμ. του Σαββάτου 13ης Μαΐου, στην Κεντρική Πλατεία του Μετσόβου ο Μητροπολίτης Ιωαννίνων κ. Μάξιμος, επικεφαλής του κλήρου και του λαού, υποδέχθηκε τη χαριτόβλυτη και μυροβόλα Κάρα του νεομάρτυρος από την Ιερά Μονή Βαρλαάμ των Μετεώρων. Στη συνέχεια εψάλη στον Ιερό Ναό της Αγίας Παρασκευής Μέγας Πανηγυρικός Αρχιερατικός Εσπερινός με συγχοροστασία και άλλων Αρχιερέων.

Την Κυριακή 14 Μαΐου τελέσθηκε στον ίδιο ναό αρχιερατικό συλλείτουργο, ενώ το απόγευμα της ίδιας ημέρας ψάλλθηκαν ενώπιον της Αγίας Κάρας τα εγκώμια του αγίου που συνέθεσε για την περίπτωση ο Μητροπολίτης Εδέσσης, Πέλλης και Αλμωπίας κ. Ιωήλ. Στη συνέχεια, στην αίθουσα διαλέξεων του Ιερού Ναού της Αγίας Παρασκευής, πραγματοποιήθηκε επιστημονική εσπερίδα, στην οποία μίλησαν οι καθηγητές πανεπιστημίου: π. Γεώργιος Μεταλληνός, κ. Γλυκερία Χατζούλη, κ. Μιχαήλ Τρίτος και ο διδάκτωρ Θεολογίας π. Θωμάς Ανδρέου με θέματα σχετικά με τον νεομάρτυρα Νικόλαο.